

Ordfører Eilert Eilertsen på sitt kontor.
(Foto: Allan Iversen.)

Med sug i maven rykkes vi mykt til værs, suser lydløst opp mot toppen, der Eilert'en residerer i sin hverdags-himmel i Bergens nye rådhus, 12 etasjer over sosiallemmer og flokken av fjærkleddet uteliggere i Smålungeren, Lille Lungegårds-vann. Klokken er knapt åtte og det er hutrende mørk advent. Fanden har knapt fått sko på, men Eilert'en har hatt dem på i et par timer alt. Denne høyrevridde, yngre og magrere utgave av ordførerkollega BB i Oslo, erklærer med lavmælt, beskjeden Bergensstemme:

— Jeg synes dette er gøy og tar det som en sport! Jeg er helt uerfaren i dette arbeidet, men strever etter beste evne. Og det skal i alle fall ikke sies om meg at jeg ikke gjør jobben min fullstendig hva volumet angår. Kvaliteten står det ikke til meg å vurdere.

Jeg begynte å spille fotball som liten gutt, forteller Eilert Eilertsen, som altså nå er ordfører i Bergen. — Jeg har vært medlem av Brann fra ca. 1930. Jeg spilte på gutte- og juniorlaget før jeg så kom til A-laget. På juniorlaget spilte jeg i tre år, og kan godt huske at da jeg var russ, var vi også Vestlands-mestere i fotball. Vi hadde en interessant Brann-periode fram til krigen startet. Et godt vennelag. Men fotballkvaliteten var nok noe vekslende.

— Hvem var de store spillerne i denne perioden?

— Vel, på landslaget hadde man opp til syv Brann-spillere i slutten av tyveårene og i begynnelsen av tredveårene. Finn Berstad og Alexander Olsen var jo de største navnene. Kjell Kjos var også der, sammen med en rekke andre Brann-spillere. Men etter Berstad, Olsen og Kjos kom det en periode hvor Brann ikke gjorde seg så mye gjeldende i landslags-sammenheng. Så kom jo da de fem krigsårene som førte til at mange fikk et avbrekk i sin idrettslige utvikling. Selv var jeg blitt 27 år da krigen sluttet, og da jeg etter hvert ble ferdig med min utdanning, ble det mindre og mindre tid til å drive idrett. I stedet ofret jeg en del tid på administrasjon, samtidig som jeg bl.a. var stevnelege og lege for Brannlaget. Jeg spilte for Lyn i Oslo i 1945 og storparten av 1946.

— Hvis De skulle minnes en kamp?

— Da er det klart at det er finalekampen på Bislett, den tredje kampen mot Fredrikstad, i 1945. Vi vant den kampen med 4-0. Det var en fabelaktig fotballkamp, sier Eilert'en og sløyer utropstegnet.

— Vi hadde spilt to uavgjorte kamper før dette oppgjøret på Bislett, som altså endte med klar Lyn-seier. Jeg husker spesielt fra den kampen at jeg pådro meg straffespark, og at jeg hadde veldig stor glede av det da Tom Blohm reddet og dermed klarte å holde målet vårt rent gjennom hele kampen. At det også har vært en lang rekke andre store og gode kamper, er sikkert nok. I det hele er det veldig fint å ha en slik idrettsperiode å se tilbake på.

— Jeg har en bestemt følelse av at De har bevart temmelig mye av gutten i Dem?

— Vel, vi forsøker kanskje å

Intervjuer:
Idar Kristiansen

klynge oss til noen slike gutte- og ungdomsholdninger. Men jeg tror ikke man skal prøve på noen slik krampaktig bevarelse, det får naturen ordne. I hvert fall har ikke jeg bevisst lagt an på noe av det.

En av de store verdiene ved å drive konkurranseidrett tror jeg er at man på den ene side får en holdning til å dyktiggjøre seg, ofre en del selv, og på den annen side dette med å henge i og slite, ha gleden av å kjøre seg ut — hvis man da samtidig kan oppnå noe med det. Jeg tror at hele den konkurranseinnstillingen som en sunn idrett gir, er verdifull i livet.

Hva synes De om Bergens-idrettens posisjon i dag?

— Den er god. Vi har idrett av relativt høy klasse nasjonalt sett. Vi har f.eks. idrettslaget Gular som har vokst seg svært sterkt etter krigen, med en løperbredde som gjør at de tar mange

av klassene eksempelvis i Holmenkoll-stafetten. Vi har Fana Idrettslag som har imponerende bredde på en rekke felt. Vi har Sportsklubben Brann som har ligget bra an i bergensk og norsk fotball gjennom mesteparten av dette århundre og gjør det fremdeles. Andre, som f.eks. turnerne, kunne også nevnes. Alt i alt tror jeg vi har et kvalitetsmessig godt idrettsmiljø, og vi har vel en ganske tilfredsstillende bredde.

Nevnes bør også at etter at vi i 1960 fikk en svømmehall, har svømming som konkurranseidrett tatt seg opp og det har vært prestert fremragende resultater. Vi har jo opplevd at en meget stor del av medaljene fra NM har kommet til Bergen. Det er for øvrig gledelig å se hvordan byggingen av svømmehaller rundt om i landet har fremmet svømmekyndigheten og stimulert interessen for svømming som sport.

— De er fornøyd med dagens ungdom?

— Det er neppe holdepunkter for å si at ungdommen i dag er verre enn ungdommen før i tiden. Man har en variasjonsbredde i dag mellom utmerkede ungdommer og det motsatte, det har det vel alltid vært. I dag finnes det en del materielle omstendigheter som gjør at noen av de gale utslagene slår sterkere ut. Man har f.eks. et stort antall biler for hånden, de kan gjøres til gjensstand for tyveri, man har motorsykler... Og bare det at man kan bli transportert, gjør at ungdom på gale veier kan komme seg langt og effektivt av gårde. Dette forhold preger nok bildet en del. Jeg tror man må akseptere at vi ser mer til en del gale ungdomsutslag i dag, særlig i de store byenes sentrum, også her i Bergen, hvor det til tider på døgnet og til tider av uken er nokså ukoselige omstendigheter. Resten av befolkningen unngår gjerne disse stedene og kan i alle fall ikke trives der. Den slags er nok utvilsomt mer

**Mennesker
ved skilleveien**

PÅ TOPP i Bergen

Eilert Eilertsen har litt av en merittliste å se tilbake på: Norgesmester i fotball, idrettsadministrator, motstandsmann under krigen, overlege, organisator av sanitetstjenesten ved den norske Tysklandsbrigaden, deltaker i internasjonalt helsearbeid og i viktige forskningsprosjekter. I dag er det kommunalpolitikken han er opptatt av – som ordfører i Bergen. Og sin vane tro sparer han seg ikke.

gen kommune har i disse tre årene intensivt sitt ungdomsarbeid sterkt. Man kan si at det ennå ikke er kommet opp på et tilstrekkelig høyt nivå, det er klart. Å komme dit, vil kreve lang tid og mange penger ennå. Men det finnes ganske mange og varierte tilbud når man ser det hele under ett.

– Apropos narkotika. Nå spør jeg medisineren, ikke politikeren: Er hasj vanedannende?

– At hasj er vanedannende må man akseptere. Alle disse stoffene har jo ved en engangs-anvendelse kanskje ikke de dramatiske virkninger. Men det er en selvfølge at en engangs-anvendelse kan være begynnelsen til mer permanent bruk. Da kommer skadevirkningene.

– Hvor langt skal vi gå i vår kamp mot tvilsomme nytelsesmidler? Bør vi ha lov til å stille ut en pipe i et butikkvindu?

– Det er i alle fall grunn til å tilrå folk å slutte å røyke, det er sikkert. Særlig da når folk har en eller annen sykdom i lunger og luftveier, hjertesykdommer etc. Da er dette å slutte å røyke et av de enkleste av så vel behandlingsmessige som forebyggende midler. Kutt ut røyken, så unngår man i alle fall en del av de skader som behandling ikke så lett kan oppveie.

– Røyker De selv?

– Nei, jeg har aldri begynt å røyke – sigaretter. Jeg tar meg en sigar i blant og kanskje i økende grad. Men i de første femti årene jeg levde, røykte jeg i alle fall ikke.

– Bruker De andre rusmidler? Hender det at De tar en pjolter?

– Ja, det hender. Som ordfører er jeg jo til stede ved en rekke arrangementer, og i blant vanker det alkohol. I noen tilfelle tar jeg imot det som serveres, i andre tilfelle må jeg holde meg til alkoholfri drikkevarer, blant annet fordi jeg kjører bil. Men ellers har jeg ikke noe prinsipp om totalavhold. I det henseende er jeg nok på linje med folk flest.

– Er den meget omtalte ungdomsfylla et så stort problem som det stundom blir hevdet?

– Ja! Det er den, i alle fall i byene, hvor den i hvert fall er mer synlig enn på landet. En god del av den kriminalitet som forefinnes i Bergen, skjer under påvirkning av alkohol. Om ikke ungdommene var påvirket av alkohol, ville de heller ikke i samme grad komme ut for kriminelle handlinger. Det ser ikke ut til at ungdommen mangler penger til alkohol heller.

– Det nytter altså lite å skru opp prisene?

– Man kan selvsagt bruke mange virkemidler. Ett av dem som er trukket fram er jo ølmonopol. Man har ingen erfaring som kan gi svar på om dette vil være effektivt eller ikke. I alle fall

Forts. side 34.

Gamle kunster er ikke glemte. Eilert Eilertsen i fin stil under en straffespark-konkurranse på Brann Stadion 8. september 1974. Også tre tidligere ordførere stilte opp ved denne anledning.
(Foto: Finn Tollefsen.)

uttalt enn før. Ungdommen kommer ned til de sentrale strøk fra hele byområdet og vi får en konsentrasjon i sentrum, en konsentrasjon som er lite tiltalende.

– Hva med Bergens-ungdommen og narkotika?

– Vi har forsøkt å være våkne når det gjelder dette problemet, og har prøvd å være tidlig ute med forebyggende foranstaltninger. På tross av dette er det utvilsomt slik at det foregår endel narkotikamisbruk. Jeg ser for øvrig ikke dette som en politisk alene, det er klart nok en bred samfunnssak. Man kan ikke bare skyse politiet på virksomheten og dermed tro at man har tatt hånd om den. Men det er samtidig en selvfølge at politiet har sin store oppgave.

– Er det bredde nok over de tilbud Bergen kan gi ungdommen?

– Tilbudene er jo i dag mer tallrike enn noen gang før. Den nye Ber-

ble ikke edrueligheten så meget bedre i vårt land da man innførte vinmonopol.

Hvoran vurderer De forsvarsviljen blant norsk ungdom i dag?

— Vel, man har jo fått krigen på avstand. Den situasjonen at man hadde et klart behov for å forsvare seg, er så langt borte at ungdommen ikke har dette helt fremme i sin bevissthet. Også i dette spørsmålet har vi en stor variasjonsbredde. Jeg synes nok militærnektningen har fått vel store dimensjoner, og jeg vil nok også si at en del av den virksomhet som foregår innenfor forsvaret i verneplikstiden, byr på problemer med henblikk på en effektiv tjeneste.

— Hva er årsaken til at militærnektningen har fått et så vidt stort omfang som den har?

— Jeg har ikke godt nok grunnlag for å analysere det problemet. Jeg kjenner heller ikke til noe forsøk på å granske dette på forsvarlig måte. Det har vel lett for å bli politisk slagside i en del av de vurderinger som blir lagt fram. Jeg tror man skal være svært varsom med å tilskrive militærnektningen bare en politisk holdning. Det er klart at det forekommer samvittighetsgrunner. Men egentlig skulle ikke utbredelsen av disse samvittighetserkjennelsene være større i dag enn for 15–20 år siden. Man kan kanskje si at en individualist-generasjon har vanskelig for å avfinne seg med militær disiplin.

— De var selv med i Bjørn West, styrkene som opererte i Måtefjellene nord for Bergen i krigens siste halvår. Hvordan gikk det til at De ble med?

— Under tjeneste i London fikk jeg forespørsel fra bekjente som arbeidet i Forsvarets Overkommando, i den avdelingen som Linge-kompaniet lå under, og jeg erklærte meg da med en gang villig til å være med. Etter en del problemer med overføringen kom jeg så inn og ble sendt til Skottland for videre opplæring. Umiddelbart etter at opplæringen var ferdig, var jobben klar. Det var ved nyttårstider 1944–45.

— Hvordan kom De over til England?

— Jeg kom via Sverige, med et fly som ble fløyet av Bernt Balchen. Han sto jo for den store transporten av norsk ungdom som reiste fra Sverige til England sen vinteren 1943–44. Vi lå lenge og ventet på at de formelle og praktiske forholdene skulle bli ordnet. Men ikke minst på grunn av Balchens posisjon kom da dette i sving. Jeg var med i den første sendingen, et ombygd Liberator bombefly.

— De måtte foreta kirurgiske inngrep under svært vanskelige forhold mens De var til fjells med Bjørn West og kampene mot de tyske styrkene på gikk?

— Ja, men det måtte jo gjøres. Vi hadde jo ingen mulighet for å frakte noen annet steds hen, vi var helt avsondret og måtte være selvhjulpne på alle måter.

— Tyskerne skal ha hatt 117 falne under kampene i april-mai 1945, Bjørn West hadde 6 falne. Man kan vel tross alt si at Bjørn West kom forholdsvis bra fra disse trefningene?

— Ja, vi var meget heldige. Grunnen til at vi kom såpass bra ut av det hele, var jo at været var noenlunde. Siktbarheten var så pass god at vi kunne beherske dette området ved hjelp av kikkerte, vaktposter og et sambandsnett av walkie-talkies. Dette gjorde at når tyskerne gikk opp et sted og en av våre vaktposter observerte, så kunne vi dirigere styrker til det aktuelle stedet på det tidspunkt det trengtes. Da så tyskerne begynte å komme opp fra mange kanter, kunne vi nettopp ved et ganske bra samband drive med forflyttinger fra sted til sted. Dermed kunne vi møte tyskerne overalt med en slik motstand at de ikke kom seg fram noen steder.

— Lå det mye snø i fjellene på denne tiden?

— Jada, det var rikelig snø. Tyskerne kom da vassende i snøen, mens vi gikk på ski for det meste. Det gjorde oss selvsagt mer mobile enn de var.

Det man vel kan si er at denne formen for krigføring hadde man ikke holdt ut i det evindelige, med en slik liten styrke som mer eller mindre måtte være i virksomhet døgnet rundt, med kummerlige innkvarteringsforhold, kummerlig utstyr og ingen reserver.

— Det måtte vel være en ganske stor belastning, såvel psykisk som fysisk?

— Det var nok en belastning. Men hverken mentalt eller fysisk var den i seg selv så altfor gal. Deril hadde man for mye av spirit, og dertil for mye av fysisk trening. Men selvfølgelig, mangel på søvn vil gi seg utslag etter noe lengre tids kontinuerlige kamphandlinger.

— Dere hadde et veldig godt samarbeid med bygdene rundt omkring?

— Ja, man ville ikke ha kunnet eksistere uten det. Det var jo forhold som hele arbeidet i Norge, organisert fra Storbritannia, var bygd på: At det kom spesialtrente folk med spesialutstyr fra Storbritannia som så kunne arbeide sammen med aktive folk hjemme. De fleste av de operasjoner som Linge-kompaniets medlemmer var med på, ville ikke vært mulige uten det som ble kalt for kontakter. Det er jo også fakta som man kjenner fra andre himmelstrøk, som f.eks. Vietnam.

Hvilke er de største problemene som Bergen står overfor?

— Først og fremst å løse transportproblemene. Vi har fått en øket bosetning i de perifere områder. Problemene blir særlig store for oss fordi vi har en så spesiell topografi, og fordi arbeidslivet i Bergen er lokalisert med den helt overveiende del av arbeidsplassene i byens sentrum.

Vi har i det siste året arbeidet med å få til en lokalbane i retning sør-nord, fra Nestun til Midtbygden i Asane. Bana har nok ikke fullt ut det trafikkgrunnlaget man pleier å regne med at en lokalbane må ha for å bli lønnsom i drift. Den blir også veldig kostbar i anlegg, bl.a. på grunn av tunneler som må til. Men vi har likevel sett fram til en slik baneløsning, nettopp fordi transportforholdene våre er så dårlige som de er.

I tillegg har vi jo boligreisningen, selv om forholdene på dette området har bedret seg noe i det siste.

— Haukeland Sykehus og Grieghallen har representert tyngende poster på budsjettet?

— Ja, jeg er glad for at jeg i dag har vært med på et enstemmig vedtak i Hordaland fylkesting om at fylket skal

delta i finansieringen av Grieghallen. Vi vil jo gjerne bringe Grieghall-saken ut av den bakenfrem den har befunnet seg i gjennom de to-tre siste år.

Haukeland sykehus er jo et kjempeprosjekt, så vel bygningsmessig som økonomisk, og det tar lang tid å få det fullført. Vi påregner det ferdig i 1982, og da har det fått en meget stor omkostningsdimensjon.

— Hvor stor?

— Man nærmer seg vel muligvis det dobbelte av hva det var kalkulert med da man startet. Man startet med en kalkyle på omlag 500 millioner, og man må nok opp i det dobbelte og kanskje mer enn det også pr. 1982. Og da er det et kostbart anlegg. Vi får håpe at det blir tilsvarende godt.

Sier Eilert'en, som har vært overlege, vært tilknyttet internasjonalt helsearbeid i land som Italia og Hellas, deltatt i forskningsprosjekter som har hatt betydning langt ut over landegrensene, og som med majors rang ledet organiseringen av sanitetstjenesten for Tysklandsbrigaden i sin tid. — En meget stor oppgave for en så vidt ung mann som meg, sier han om det siste.

Betrakter De egentlig Dem selv som ekte Bergens-gutt?

— Selvsagt!

— Har De gått i buekorps?

— Nei! I Fana der jeg bodde, var det ingen buekorps-tradisjon. Men jeg har vært speider! En annen ting som gjør min situasjon som bergenser noe spesiell, er at jeg har foreldre nordfra. Min mor er fra Bodø, min far fra Helgeland. Dermed har jeg også hatt atskillig tilknytning til Nord-Norge.

— Når man sitter på ordføreraburetten i Bergen, skuler man kanskje til en mer sentral taburet i Oslo?

— Det har ingen aktualitet for mitt vedkommende. Jeg vil forsøke å gjøre en jobb her, og når jeg er ferdig med den, er jeg tilbake i min tidligere virksomhet.

— Det er altså ikke en kommende Christian Michelsen jeg har foran meg?

— Nei! Stortinget representerer i hvert fall ingen forlokkelse for meg.

— Får De tid til et noenlunde svarlig familieliv?

— Nei!

— Klager kona?

— Hun er traust og forsøker å la være. Men selvfølgelig må hun klage i blant, det finner jeg naturlig. Hun har vært villig til å ta dette som en periode, og så ferdig med det.

— Har De hobbyer utover de ting vi har snakket om?

— Masser av dem, masser! Først og fremst friluftsliv. Jeg har også en smule hobby i retning av å kjøre fort med motorbåt, og har til tider hatt det samme når det gjelder biler, selv om jeg er nødt til å bøye meg for hastighetsgrensene innenfor vårt land. Dessuten har jeg en stor hobby i mitt medisinske arbeid med en mengde utøpere fra det, bl.a. en masse forskningsarbeid.

— De går ikke rundt og kjeder Dem?

— Nei, absolutt ikke! Og hvis jeg blir gammel, så har jeg masser å gjøre!

— De har utvilsomt også humoristisk sans?

— Det ville være gale ellers! Selv-ironi er vel det man best kan nyttiggjøre seg både i politisk arbeid og i samvær med mennesker for øvrig. Er man bare nok ironisk og kritisk overfor seg selv, tror jeg det er mulig å

komme greit ut av det med andre mennesker.

— Har de en god anekdote til slutt?

— Jeg tror ikke jeg i farten kan bringe fram noen som er så meget bedre enn de andre. Men som ordfører i Bergen kan jeg jo ha en spesiell glede av å fortelle om en bergenser som kom og skulle søke seg jobb som tømmerhugger på Østlandet. Arbeidsbasen spurte ham om han som var fra Bergen kunne hugge. — Ja, sa bergenseren, — det skal jeg vise deg. Så fikk han en øks og gikk i gang, og hugget ned trær så det gjøv. Arbeidsbasen ble ganske imponert og spurte: — Hvor i all verden har du som er fra Bergen lært dette? — Jo, sa den lille bergenseren, — det har jeg lært i Sahara. — Hva!? sa basen. — I Sahara er det jo ikke noen trær! — Nei, ikke nå, etter at jeg var der!

Ikke vet vi om det var Eilert'en som hadde vært i Sahara. Men at han omgås trær, det vet vi. Siste gang vi så ham, sto han med regnvatt isse ved det «grønne glitrende» på Torvalmningen, hvor han i anledning jula ba om gaver til byens trengende. Omgitt av Sjøfartsmonumentet, Frelsesarmeens hornorkester, Fellesbanken og Norske Folk.

Under Veståsene

fra side 11

Høiland hadde skjult seg der en gang, med stjalne penger som tyngtet i skreppa. Og her vi selv ligger, sjarken og jeg, i lille Oustund, var det at et vadlag fikk se en kvinne som en gang hadde hengt seg, stå og trekke vedskier ut av en stabel. Hun hadde de samme klærne på som i levende live, men var hvit som snø i ansiktet. Den som sveiv vadet, ropte til ham på land: «Sjå etter'a, sjå etter'a.» Og som de alle fulgte henne med øynene, svant hun hen og ble til ingenting. «Det var som det rant iskaldt vann neretter ryggen min.» sa han som gikk inne på stranden.

Det minner meg om historien om fiskeren som drev med lystring utenfor Langåra sammen med to andre. Plutselig fikk de høre en lyd som om flere hundre mann marsjerte taktfast etter stranden. «Men er vi kommet i nærheten av landeveien, da,» spurte en av dem. De slokket lyset og rodde nærmere. Da var det som om flokken klumpet seg sammen, og de så to røde lys som sto en alen ifra hverandre, og lysene var store som små tallerkner. Men da de kom på land, var det ingenting å hverken se eller høre.

I Hundsund foregikk også underlige ting.

I gammel tid var Snarøya virkelig en øy, vi hører om bispens Jens Nilsen som i 1593 for gjennom sundet som var «suare smalt». Når vannet sto over Selen, som var en «Bjergskaare ved Vandet», da kunne bispens ros gjennom Hundsund.

Over dette sundet kom senere en bro, og det var ikke en hvilken som helst bro, må vite. Hør bare hva Ludvig Daas skrev: «Den lille Bro haver været meget betydlig. Naar et Barn, ja og en Voxen haver været ombyttet, forhexet eller længe sygelig, skulde

Over til side 39